

Passende Beoordeling bestemmingsplan Hof van Holland (Nijmegen)

**Toetsing in het kader van de
Natuurbeschermingswet 1998 en het NNN**

R. Lensink

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Passende Beoordeling bestemmingsplan Hof van Holland (Nijmegen)

Toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en het NNN

drs. ing. R. Lensink

Status uitgave: concept

Rapportnummer: 16-137
Projectnummer: 16-158
Datum uitgave: 19 september 2016
Foto's omslag: --
Projectleider: drs. ing. R. Lensink
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Nijmegen
Postbus 571, 6500 AN Nijmegen
Referentie opdrachtgever: brief PK20/D161285260, dd. 15 juli 2016
Akkoord voor uitgave: ir. E.J.F. de Boer

Paraaf:

Graag citeren als: Lensink R. 2016. Passende Beoordeling bestemmingsplan Hof van Holland (Nijmegen). Rapport 16-137, Bureau Waardenburg, Culemborg.

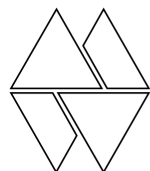
Trefwoorden: Natura 2000, NNN, Natuurbeschermingswet, stikstofdepositie, geluidbelasting

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Nijmegen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Nijmegen realiseert aan de noordzijde van de Waal in een aantal fasen nieuwe woonwijken met bijbehorende voorzieningen; de Waalsprong. Een van de onderdelen hierin is de wijk Hof van Holland- Broodkorf- Woenderskamp. Voor dit deelgebied worden verschillende bestemmingsplannen opgesteld. Realisatie van deze wijk kan effecten hebben op planten en dieren in het nabijgelegen Natura 2000-gebied Rijntakken (deelgebieden Uiterwaarden Waal en Gelderse Poort).

De Gemeente Nijmegen heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de effecten op beschermde natuur in de Rijntakken in beeld te brengen in de vorm van een Passende Beoordeling; en wel conform artikelen 19d t/m 19j van de vigerende Natuurbeschermingswet 1998. Ook wordt aandacht besteed aan de eventuele gevolgen voor het Gelders Natuurnetwerk.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Rob Lensink   projectleiding, rapportage

Edward de Boer   collegiale toets

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de gemeente Nijmegen werd de opdracht begeleid door Maarten van Ginkel en Tanja Martens. Wij danken hen voor de prettige samenwerking

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak toetsing Natuurbeschermingswet 1998	8
2 De bestemmingsplannen Hof van Holland – Broodkorf - Woenderskamp.....	11
2.1 Het plangebied	11
2.2 De ingreep	11
3 Hof van Holland en de Rijntakken	15
3.1 Ligging Natura 2000-gebieden.....	15
3.2 Beschrijving Rijntakken.....	15
3.3 Doelen Rijntakken	17
4 Effecten op de Rijntakken	25
4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project.....	25
4.2 Bepaling van effecten additionele depositie	26
4.3 Bepaling van effecten van een toename in geluidbelasting	27
4.4 Bepaling van effecten van hoogbouw.....	29
4.5 Mitigerende maatregelen.....	30
4.6 Cumulatieve effecten	30
4.7 Significantie van effecten	30
5 ‘Nee, tenzij’-toets NNN	31
5.1 Aanpak ‘nee, tenzij’-toets NNN	31
5.2 Wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.....	32
5.3 Effecten op het NNN	34
6 Conclusies en aanbevelingen	37
7 Literatuur.....	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Gemeente Nijmegen is voornemens om als onderdeel van de Waalsprong ten westen van de spoorlijn Nijmegen Arnhem en direct ten noorden van de Waal, de woonwijk Hof van Holland Broodkorf Woenderskamp te realiseren. Om dit mogelijk te maken is voor dit deelgebied van de Waalsprong een ambitiesdocument vastgesteld door het College dat in meerdere bestemmingsplannen uitgewerkt zal worden. Op dit moment worden 2 bestemmingsplannen opgesteld, één voor het Centrumgebied en één voor het westelijk deel van de Woenderskamp; In een later stadium zal nog een bestemmingsplan in procedure worden gebracht met daarbij inbegrepen de dijkzone en het gebied Broodkorf. Realisatie van deze bestemmingsplannen kan effecten hebben op door de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) beschermde natuurgebieden in de omgeving.

Figuur 1.1 Ligging van de deelgebieden.

De mogelijke effecten van genoemde plannen op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Rijntakken worden in dit rapport in beeld gebracht in de vorm van een Passende Beoordeling.

Het doel is te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de wetten en regels die zien op bescherming van de natuur. Als dat het geval is, wordt bepaald

onder welke voorwaarden vergunning (Nbwet) kan worden verkregen. Daarnaast wordt nagegaan of de regels van de Natuurbeschermingswet realisatie van het bestemmingsplan in de weg staan.

In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op mogelijke effecten in relatie tot het Natuur Network Nederland. Dit staat in Gelderland bekend als het GNN; het Gelders Natuur Network.

1.2 Aanpak toetsing Natuurbeschermingswet 1998

De plangebieden ligt in de omgeving van Natura 2000-gebied Rijntakken en wel de deelgebieden Uiterwaarden Waal en Gelderse Poort. Als het plan/project negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelen van de Rijntakken is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: "Nbwet") vereist. Ook kunnen maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen nodig zijn. Voor een verdere uitleg van het wettelijk kader, zie bijlage 1.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een Passende Beoordeling van de habitattoets, dat wil zeggen een nauwgezet onderzoek naar de effecten op beschermde natuurgebieden (waaronder wij in dit rapport verstaan: Natura 2000- gebieden).

De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significante negatieve effecten op beschermde natuurgebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde natuurgebieden (Natura 2000) liggen binnen de invloedssfeer van het plan/project? Wat zijn de instandhoudingsdoelen voor deze natuurgebieden?
- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van de habitattypen, de leef- gebieden van soorten of andere natuurwaarden waarvoor de betreffende natuurgebieden zijn aangewezen? Welke functies heeft het plangebied en zijn invloedssfeer voor deze beschermde natuurwaarden?
- Welke effecten op beschermde natuurgebieden heeft de ingreep?
- Welke maatregelen kunnen worden genomen om eventuele effecten te vermijden of te verminderen? Hoe effectief zijn deze mitigerende maatregelen?
- Wat zijn de effecten van het plan/project als deze worden beschouwd in samenhang met andere activiteiten en plannen, met andere woorden, wat zijn de cumulatieve effecten?
- Is nader onderzoek nodig ?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) significant worden uitgesloten?

- Moet voor het plan vergunning worden aangevraagd?
- Staat de Natuurbeschermingswet realisatie van de bestemmingsplannen ten behoeve van de ontwikkeling van het plangebied Nijmegen Hof van Holland Centrumgebied en Nijmegen Woenderskamp in de weg?

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als volgt zijn:

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er is geen vergunning op grond van de NBwet nodig en evenmin aanvullende maatregelen. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Voor activiteiten die (mogelijk) een significant hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een “passende beoordeling” en na het doorlopen van de ADC-toets (zie Bijlage 1). Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- Er zijn (mogelijk) *wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant*; in dat geval bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

De effecten van de ingreep worden getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor de Rijntakken) gelden. Deze zijn ontleend aan het definitieve aanwijzingsbesluit van 23 april 2014 (Min. EZ, <http://www.synbiosys.-alterra.nl/natura2000/>).

Op 1 januari 2017 zal de Wet Natuurbescherming in werking treden. Deze nieuwe wet betekent meer dan een samenvoeging en integratie van de bestaande wettelijke kaders. Er wijzigt ook inhoudelijk het nodige. Zo voorziet de Wet Natuurbescherming onder andere in een gewijzigd beschermingsregime van soorten en regelt ze dat provincies het bevoegde gezag worden voor de ontheffingverlening voor projecten en het vaststellen van vrijstellingsregelingen. De wet bevat mogelijkheid om regels vast te stellen bij lagere regelgeving. Omdat deze zogenaamde uitvoeringsregelgeving nog moet worden ingevuld, is het moeilijk om alle juridische gevolgen van de nieuwe wet op dit moment in te kunnen schatten. Duidelijk is dat de wijzigingen in natuurwetgeving consequenties kan hebben voor de uitvoering van projecten met een doorlooptijd na 1 januari 2017. De projecten die dan gaan lopen zullen getoetst moeten worden aan de nieuwe Wet Natuurbescherming en de overgangsregeling.

2 De bestemmingsplannen Hof van Holland – Broodkorf - Woenderskamp

2.1 Het plangebied

De plangebieden bevinden zich ten noorden van de Waal en ten westen van de spoorlijn Nijmegen-Arnhem. De bestemmingsplannen omvatten van de Waalsprong de onderdelen Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf (zie figuur 2.1). Er zijn in het gebied al verschillende ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd zoals sloop, nieuwbouw (gebouwen, wegen en busbaan) en herinrichting. Er liggen verschillende verruigde en braakliggende percelen in het plangebied. Daarnaast zijn in het gebied (kleinschalige) landschapselementen aanwezig zoals lijnvormige bosschages, fruitboomgaarden, (mais)akkers, bebouwing en het fort Beneden Lent.

Figuur 2.1 Onderdelen van de Waalsprong (Bron: Waalsprong.nl).

2.2 De ingreep

Ten westen van de spoorlijn Nijmegen-Arnhem en direct ten noorden van de Waalbandijk sterkt zich van oorsprong een agrarisch landschap uit met gemengde

landbouw en fruitteelt. Dit gebied ligt op de oeverwal van de Waal tussen de dorpen Lent en Oosterhout. In de jaren negentig is besloten ten noorden van de Waal grootschalige woningbouw te realiseren. Dit voornemen is bekend onder de naam Waalsprong. Voor de realisatie van de Waalsprong is in 2003 een MilieuEffectRapportage opgesteld. Realisatie van de Waalsprong is voorzien in een aantal fasen. Bij Lent en Oosterhout zijn inmiddels deelgebieden van de Waalsprong gerealiseerd. Hof van Holland is een van de volgende delen van de Waalsprong die gerealiseerd gaat worden. Het totale bouwprogramma (waarvoor meerdere bestemmingsplannen zullen worden opgesteld, waaronder de plannen Nijmegen Hof van Holland Centrumgebied en Nijmegen Woenderskamp) omvat:

- de bouw van ca. 2.900 woningen
- maximaal 12.000 m² winkelcentrum,
- maximaal 5.000 m² werklocaties
- maximaal 23.000 m² maatschappelijk voorzieningen.
- bijbehorende natte (watersingel) en droge infrastructuur (parkeren, wegen e.d)
- ingrepen in de dijkzone

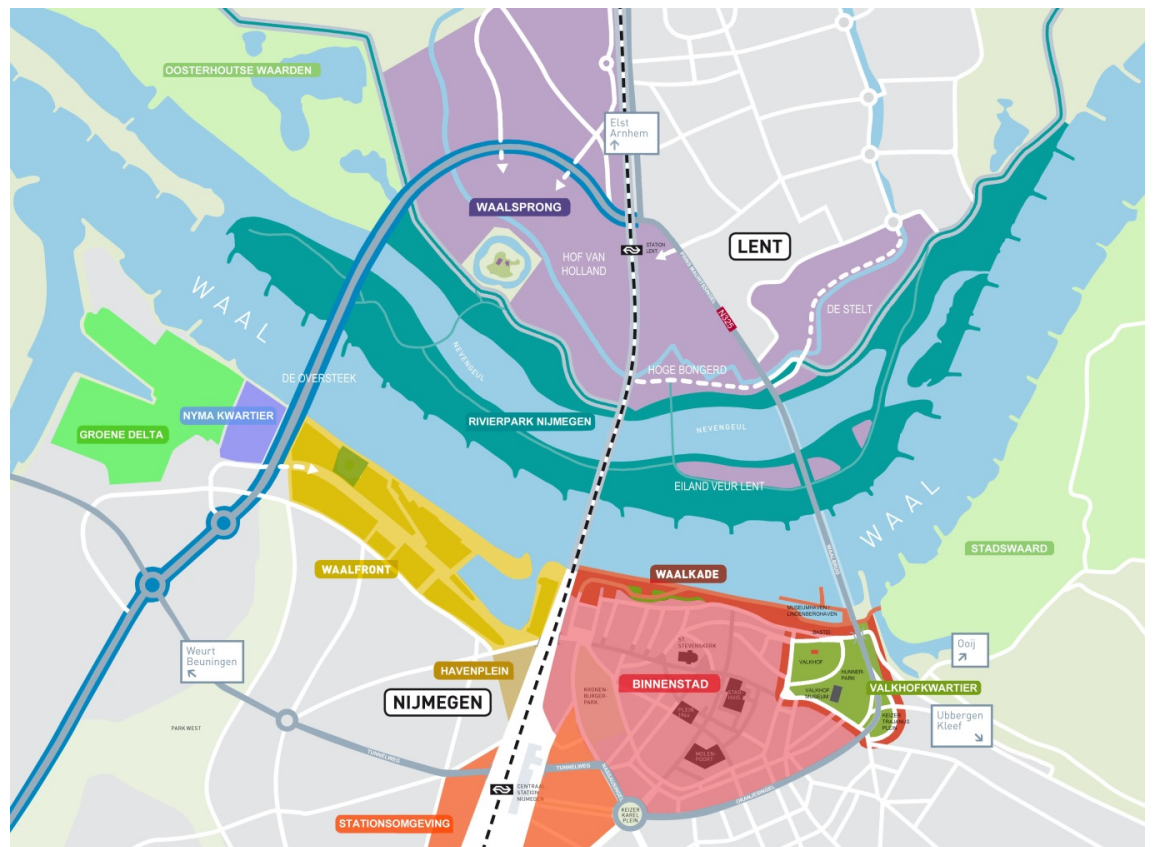
De realisatie van het woningbouwprogramma is verdeeld over een aantal jaren van af 2018. In 2026 zal het plan volledig zijn ingevuld. Om de effecten van het complete plan in beeld te krijgen is voor geluid en stikstofdepositie 2026 als ijkpunt genomen (zie ook de betrokken bijlagen bij dit rapport voor geluid en depositie).

Door het gebied van Hof van Holland loopt de verbindingsweg (S100) van de N325 Nijmegen-Arnhem naar de nieuwe brug over de Waal (de Oversteek) aan de westzijde van de stad. Hiervoor is in 2009 een separaat bestemmingsplan (bestemmingsplan Graaf Alardsingel) opgesteld.

De S100, de hoofdontsluiting van het gebied in zuidelijke richting loopt over de stadsbrug "de Oversteek". Ten behoeve van de realisatie van deze oeververbinding is in 2004/2006 de MER Stadsbrug met bijbehorende Passende Beoordeling opgesteld. Hierin zijn de verkeerseffecten van de ontwikkeling van de Waalsprong meegenomen (inclusief de ontwikkeling van het plangebied dat in de voorliggende Passende Beoordeling aan de orde is).

Het uiterwaardengebied ten zuiden van het plangebied is onderdeel van het Ruimte voor de Rivierproject "Ruimte voor de Waal". Binnen dit project is het gebied vormgegeven ten behoeve van hoogwaterbescherming en natuurontwikkeling met als belangrijke nevenfunctie stedelijk uitloopgebied. Inmiddels heeft de recreërende mens dit gebied ontdekt en wordt het intensief gebruikt voor een veelheid aan recreatieve activiteiten.

Het uiterwaardengebied ten westen van de Oversteek is onderdeel van het natuurontwikkelingsproject Oosterhoutse Waarden dat momenteel in afronding is.

Figuur 2.2 Uitgevoerde en in uitvoering zijnde projecten rond de Waal in Nijmegen.

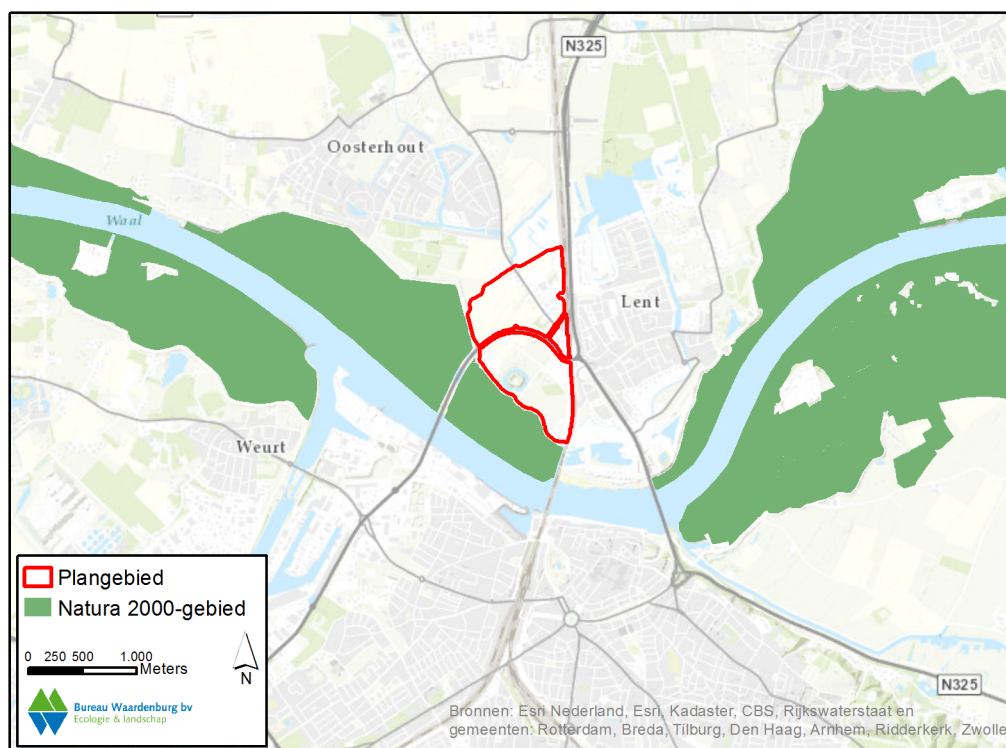

3 Hof van Holland en de Rijntakken

3.1 Ligging Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt in de nabijheid van het Natura 2000 gebied Rijntakken, en wel de onderdelen Uiterwaarden Waal en Gelderse Poort (figuur 3.1). Op grotere afstand van het plangebied liggen ook andere onderdelen van de Rijntakken (zoals Uiterwaarden IJssel, Uiterwaarden Nederrijn) en het Natura 2000-gebied Veluwe. De afstand tot deze gebieden is dermate groot (>10 km) dat effecten op voorhand zijn uitgesloten.

Figuur 3.1 Ligging plangebied en Natura 2000-gebieden in de omgeving.

3.2 Beschrijving Rijntakken

De Rijntakken omvat vier deelgebieden: Gelderse Poort, Uiterwaarden Waal, Uiterwaarden IJssel en Uiterwaarden Nederrijn. Hiervan liggen Uiterwaarden Waal en Gelderse Poort in de nabijheid van het plangebied; de twee andere liggen op ruime afstand en kennen op geen enkele wijze een relatie met het plangebied. De beschrijving van karakteristieken van de Rijntakken gaat ook uit van een beschrijving in deelgebieden.

Gebiedsbeschrijving Uiterwaarden Waal¹

De uiterwaarden Waal omvatten het winterbed van de Waal en daarmee alle uiterwaardgebieden aan de noord- en de zuidoever van de Waal van Nijmegen tot aan Zaltbommel. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De Waal moet in perioden met hoge rivierafvoer 2/3 van de afvoer van de Rijn voor haar rekening nemen en is daarmee de grootste vrij afstromende Rijntak. Het is ook de meest dynamische riviertak van het Rijnsysteem. In perioden met hoog water vinden erosie en sedimentatie plaats en vormt de rivier het landschap.

Het karakteristieke rivierenlandschap bestaat uit een breed, voornamelijk laaggelegen, hoog-dynamisch winterbed. De reliëfrijke uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, bosjes, bomenrijen, moerasgebiedjes en geïsoleerde oude riviertakken (strangen en geulen). Veel uiterwaarden zijn vergraven voor zand en/of kleiwinning.

In het westelijke deel van het gebied liggen twee uiterwaarden, die ook als Habitatrichtlijngebied zijn begrensd, de Rijswaard en de Kil van Hurwenen. Het gaat hier om uiterwaarden met oude meanders en hun oeverlanden en stroomruggen. Daarnaast liggen er enkele grote plassen (ontstaan door zand- en kleiwinning). Deze uiterwaarden bevatten soortenrijke glanshaverhooilanden, stroomdalgraslanden en open water, waar deels verlanding plaatsvindt.

Gebiedsbeschrijving Gelderse Poort²

De Gelderse Poort is het begin van de Rijndelta, de Rijn stroomt hier door een stuwwal Nederland binnen. Het is een rivierenlandschap met veel gradiënten tussen de Duitse grens en de steden Arnhem en Nijmegen. Het gebied ontstond rond 10.000 voor Christus toen de Rijn een loop koos ten zuiden van het Montferland en de stuwwal tussen Montferland en Nijmegen doorbrak. Delen van het gebied, waaronder het Rijnstrangengebied, ontvangen vanuit de stuwwal kwelwater. Het gebied maakt deel uit van het grensoverschrijdende gebied Gelderse Poort. Het vormt, met de IJssel, een ecologische verbinding tussen natuurgebieden in Duitsland, de Randmeren en de moerasgebieden van Noordwest Overijssel en Friesland. Ook vormt het een verbinding met de Neder-Rijn en Waal, Duitse gebieden en de delta.

De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. Het rivierenlandschap bestaat uit hoog-dynamische gebieden in het winterbed van de rivier en laag-dynamische moerasachtige strangen en vochtige laagten binnendijs. In perioden met hoge afvoer moet al het Rijnwater via de vertakkingen in Rijn, via het Pannerdens Kanaal en Waal worden afgevoerd. Met name in perioden met hoog water vindt erosie en sedimentatie plaats en vormt de rivier het landschap. In de uiterwaarden bevinden zich gevarieerde natuurgebieden als de Bemmelse Waard, de Gendtse Waard, de Oude Waal en de Millingerwaard (langs

---

¹ Ontleend aan: aanwijzingsbesluit Rijntakken (Min. EZ 2014)

² Ontleend aan: Aanwijzingsbesluit Rijntakken, Min EZ 2014.

de Waal), en de Lobberdense Waard en de Huissense Waarden (langs de Rijn). In de splitsing van Rijn en Waal ligt de Klompenwaard.

De uiterwaarden zijn breed, er komen zandafzettingen op de oever en uitgravingen tot (diep) water voor. Ze bestaan grotendeels uit open water, moerassen, ruigten, wilgenbos en diverse typen grasland. Op hooggelegen stroomruggen, oeverwallen en dijken komen stroomdalgraslanden, glanshaverhooilanden en lokaal ook hardhout-oobossen voor. Binnendijks liggen de Oude Rijnstrangen ten oosten van het Pannerdensch Kanaal die bestaan uit een complex van gedeeltelijk verlande stroombeddingen en meanderrichels van de Rijn. In het reliëfrijke landschap liggen graslanden, akkers, (moeras)bosjes, moerassen, rietvelden en open water. Het gemaal Kandia, gebouwd in 1968, verminderde de doorstroming, en verlaagde het waterpeil. De sedimentatie van slib nam daardoor toe. De fluctuaties in waterstanden nam daardoor sterk af en sommige strangen vielen droog. Een ander binnendijksgebied is Groenlanden ten oosten van Nijmegen met een soortgelijke variatie in vegetatiestructuren en dalende grondwaterpeilen.

Het binnendijkse polderlandschap bestaat voornamelijk uit graslanden, akkers, kleine waterlopen, rietlanden en moerasbos; ook hier bevinden zich enkele oude rivierlopen en tichelterreinen.

3.3 Doelen Rijntakken

De Rijntakken zijn aangewezen voor verschillende habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels. Aan aanzienlijk deel hiervan is ook relevant in de deelgebieden Uiterwaarden Waal en Gelderse Poort. Slechts een beperkt deel komt evenwel voor binnen de invloedssfeer van het Plangebied Hof van Holland (zie § 3.4).

3.3.1 Voorkomen van habitattypen

In de nabijheid van het plangebied komt een beperkt aantal habitattypen in het winterbed van de Waal voor (figuur 3.2). In de uiterwaard tussen de spoorbrug en de nieuwe Oversteek ligt een zandige strook als oeverwal; hierop komt stroomdalgrasland voor. In de Oosterhoutse Waard komen langs de oevers van een aantal tichelgaten en een voormalige rivierarm (strang) zachthoutoobos, slikkige rivieroevers en vegetaties met fonteinkruiden. In de Bemmelse Waard komen blijkens de kaart ook natte ruigten voor. Van de habitattypen in de nabijheid van het plangebied zijn de stroomdalgraslanden het meest gevoelig voor additionele stikstofdepositie; zij hebben de laagste kritische depositiewaarde. Andere habitattypen komen alleen op ruimere afstand van het plangebied voor.

3.3.2 Voorkomen van habitatsoorten

Zeeprik, rivierprik, elft en zalm zijn trekvisseren die alleen op doortrek, in de Waal zelf, nabij het plangebied voorkomen. Deze soorten zijn verder niet van belang in deze

toets. Bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper zijn soorten van stagnante wateren in de uiterwaarden. Zij kunnen voorkomen in de tichelgaten en de strang in de Oosterhoutse Waard. De rivierdonderpad is een soort van stenige oevers en komt in de Waal voor rond de kribben in de rivier.

Tabel 3.1 Overzicht van habitattypen en habitatsoorten en de instandhoudingsdoelen. Staat van instandhouding op landelijke schaal (svi, +goed, - matig, -- slecht)), het doel voor verspreiding (vers, = behoud, > uitbreiding/toename)), kwaliteit habitat/leefgebied (kwal) en oppervlakte habitat/leefgebied, (opp) en voorkomen van habitattypen en habitatsoorten in deelgebieden van de Rijntakken GP Gelders Poort, UW Uiterwaarden Waal, UN Uiterwaarden Nederrijn, UIJ Uiterwaarden IJssel (o = aanwezig in deelgebied, cf ontwerp-aanwijzingsbesluiten uit 2009).

	svi	doel	doel	doel	doel	doel	doel	doel	doel
	vers	kwal	opp	pop	pop	pop	pop	pop	pop
	Rt	Rt	Rt	Rt	Rt	G P	U W	U N	U IJ
<i>Habitattypen</i>									
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	=	>	>		o		o
H3270	Slikkige rivieroevers	-	=	>	>		o	o	o
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden)	-	=	>	=				o
H6120	*Stroomdalgraslanden	--	=	>	>		o	o	o
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=	=		o		o
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	-	=	+	+		o		o
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	=	>	>		o	o	o
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	--	=	>	>				o
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	-	=	>	=		o	o	o
H91E0B	*Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	--	=	>	>				o
H91F0	Droge hardhoutoibossen	--	=	>	>		o		o
<i>Habitatsoorten</i>									
H1095	Zeeprik	-	=	>	>	>	>	>	
H1099	Rivierprik	-	=	>	>	>	>	>	
H1102	Elft	--	=	=	=	>	>		
H1106	Zalm	--	=	=	=	>	>		
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=	=			=
H1145	Grote modderkruiper	-	>	>	>	>	=	=	>
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=	=			=
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=	=			=
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>	=	>	=	>
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=	=			
H1337	Bever	-	=	>	=	>	>		>

Meervleermuizen gebruiken de Waal als foerageergebied en als migratieroute; de soort kan voorkomen boven de Waal nabij het plangebied. Verblijfplaatsen zijn onbekend (Limpens 2005). Kamsalamanders gebruiken ondiepe wateren met een rijk ontwikkelde oevervegetatie als voortplantingshabitat en hoogwaterrijke terreinen (dijk, steenfabriek) als overwinteringsverblijf. Nabij het plangebied komt de soort alleen aan de overzijde van de Waal voor bij Weurt en in de Ooijpolder (Spikman 2011). Bevers zijn de afgelopen twee decennia gestaag toegenomen en komen nu in vrijwel het gehele stroomgebied van de Waal voor; ook in de uiterwaarden van de Gelderse Poort juist ten oosten van de stadsbrug en in de uiterwaarden ten westen van de

Oversteek. In het tussenliggende gebied liggen geen voortplantingslocaties of permanente verblijfplaatsen.

Figuur 3.2 Habitattypen in de omgeving van het plangebied Hof van Holland (gegevens provincie Gelderland).

3.4.3 Voorkomen van broedvogels

Aalscholver

De aalscholver broedt in moeras- en rivierbegeleidende bossen en foerageert in open water in de omgeving van de kolonie. De aalscholver broedt in de Gelderse Poort (Lobberdense Waard, 100-150 paar) en langs de Waal (Drutensche Waard, rond 100 paar). Nabij het plangebied kunnen vogels vanuit beide kolonie foerageren.

Roerdomp, woudaap, grote karekiet

De roerdomp en woudaap broeden in rietmoerassen en foerageren in (beschut) open water in de directe omgeving van de broedplaats. Beide soorten broeden met circa 5 paar in de Gelderse Poort (Rijnstrangen, Ooijpolder)). Nabij het plangebied komen deze soorten niet voor. De grote karekiet is alleen bekend van de Rijnstrangen en komt niet voor nabij het plangebied.

Zwarte stern

De zwarte stern broedt in ondiepe zoetwatermoerassen met verlandingsvegetaties en/of kunstmatige nestvlotjes. De soort broedt op verschillende locaties in de Gelderse Poort, waaronder met circa 7 paar (gegevens 2007) in de Bemmelse Waard (Sierdsema *et al.* 2008; Emond *et al.* 2012). De soort is ook bekend als incidentele broedvogel uit de Loenense Buitenpolder. Zwarte sterns kunnen tot op twee kilometer afstand van het nest foerageren (Van der Winden *et al.* 2004). In de wateren langs de Waal nabij het plangebied kunnen vanuit genoemde kolonies af en toe broedvogels foerageren; dit gebied maakt geen deel uit van het reguliere foeragegebied.

Porseleinhoen

Het porseleinhoen broedt in terreinen met ondiep water en enige dekking, zoals overstroomde uiterwaarden en moerassen. Het porseleinhoen is in recente jaren niet meer vastgesteld in Uiterwaarden Waal maar nog wel in de Gelderse Poort (www.sovon.nl 2013). Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het porseleinhoen. De aantallen fluctueren sterk (LNV 2008a). Het porseleinhoen is in broedperiode gebonden aan de broedlocatie en directe omgeving. In de omgeving van het plangebied komt de soort niet voor.

Kwartelkoning

De kwartelkoning broedt in vochtige, extensief beheerde graslanden in uiterwaarden. Het zwaartepunt van het voorkomen in de Rijntakken ligt in het noordelijke IJsseldal. De kwartelkoning is in de broedperiode gebonden aan de broedlocatie en directe omgeving. Uit de nabijheid van het plangebied komt de incidenteel voor aan de oostzijde van de stadsbrug (Bemmelse Waard) en aan de westzijde van de Oversteek (oosterhoutse Waard). De afgelopen vijf jaar is deze soort ten westen van de Oversteek niet meer vastgesteld (NDFF).

Andere soorten

In de Oosterhoutse Waard komt doedaars voor op tichelgaten en de strang met een rijk ontwikkelde oevervegetatie en/of een redelijk tot goed ontwikkelde onderwatervegetatie (1-2 paar). De blauwborst komt voor in natte ruigten met enige opslag van struweel en/of bomen.

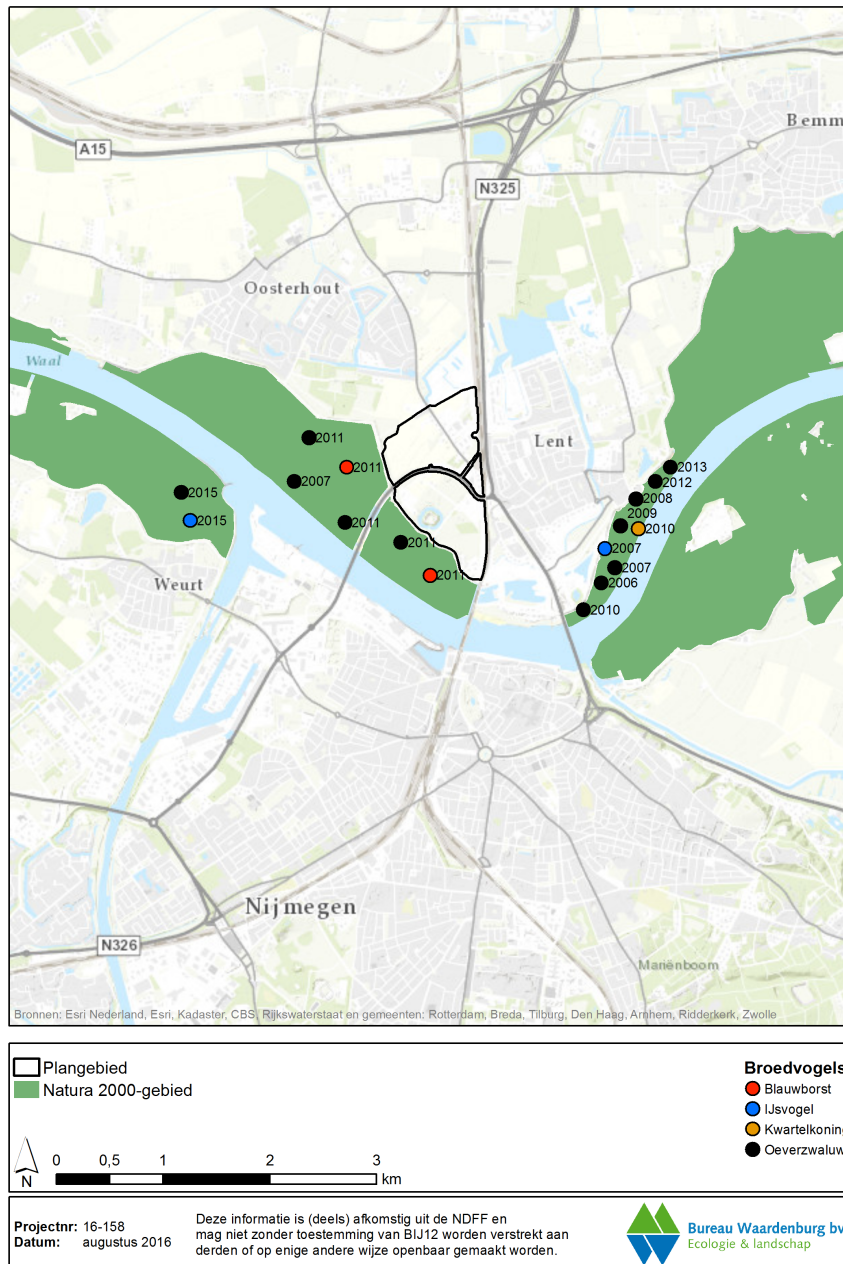
De blauwborst is bekend uit de uiterwaarden van Oosterhout, Loenen en Weurt; alsook uit de uiterwaarden ten oosten van de stadsbrug. IJsvogels broeden verspreid langs de grote rivieren, waarbij het aantal na een strenge winter heel klein kan zijn en na een aantal zachte winters aanmerkelijk hoger. De soort is bekend van de uiterwaarden ten westen van de Oversteek en ten oosten van de stadsbrug.

Oeverzwaluwen broeden in steilwanden, zoals die ontstaan bij ontkleingen, ontzandingen en het in depot zetten van klei en zand. De afgelopen jaren heeft de soort jaarlijks ten oosten van de stadsbrug een kolonie gehad. De graverij voor de bochtafsnijding van Lent heeft ook een aantal malen tot een vestiging geleid.

Tabel 3.2 Overzicht van broedvogels en niet broedvogels en de instandhoudingsdoelen. Staat van instandhouding op landelijke schaal (svi, +goed, - matig, -- slecht), het doel voor verspreiding (vers, = behoud, > uitbreiding/toename), kwaliteit habitat/leefgebied (kwal) en oppervlakte habitat/leefgebied, (opp) en voorkomen van habitattypen en habitatsoorten in deelgebieden van de Rijntakken GP Gelders Poort, UW Uiterwaarden Waal, UN Uiterwaarden Nederrijn, UIJ Uiterwaarden IJssel (o = aanwezig in deelgebied, cf ontwerp-aanwijzingsbesluiten uit 2009).

	svi	doel	doel	doel	doel	doel	doel	doel	doel
		vers	kwal	opp	pop	pop	pop	pop	pop
	Rt	Rt	Rt	Rt	Rt	G P	U W	U N	U IJ
<i>Broedvogels</i>									
A004	Dodaars	+	=	=	45	40	0	0	0
A017	Aalscholver	+	=	=	660	230	0	0	280
A021	Roerdomp	--	>	>	20	20	0	0	0
A022	Woudaapje	--	>	>	20	20	0	0	0
A119	Porseleinhoen	--	>	>	40	10	10	10	20
A122	Kwartelkoning	-	>	>	160	40	30	40	60
A153	Watersnip	--	=	=	17	0	0	0	0
A197	Zwarte Stern	--	>	>	240	150	20	0	50
A229	IJsvogel	+	=	=	25	10	0	5	10
A249	Oeverzwaluw	+	=	=	680	420	0	80	0
A272	Blauwborst	+	=	=	95	80	0	0	0
A298	Grote karekiet	--	>	>	70	40	0	0	0
<i>Niet-broedvogels</i>									
A005	Fuut	-	=	=	570	180	90	80	220
A017	Aalscholver	+	=	=	1.300	320	260	130	550
A037	Kleine Zwaan	-	=	=	100	3	9	20	70
A038	Wilde Zwaan	-	=	=	30	2	0	0	30
A039	Toendrarietagns	+	=	=	2.800*				
A041	Kolgans	+	=	=	183.000*				
A043	Grauwe Gans	+	=	=	22.000*				
A045	Brandgans	+	=	=	5.200*				
A048	Bergeend	+	=	=	120	0	0	0	0
A050	Smient	+	=	=	17.900	2.600	4.700	2.400	8.300
A051	Krakeend	+	=	=	340	140	50	50	100
A052	Wintertaling	-	=	=	1.100	410	0	0	380
A053	Wilde Eend	+	=	=	6.100	0	0	0	2.600
A054	Pijlstaart	-	=	=	130	40	30	10	50
A056	Slobeend	+	=	=	400	170	90	50	90
A059	Tafeleend	--	=	=	990	250	190	100	450
A061	Kuifeend	+	=	=	2.300	0	530	630	690
A068	Nonnetje	-	=	=	40	10	6	5	20
A125	Meerkoet	-	=	=	8.100	2.000	780	1.700	3.600
A130	Scholekster	-	=	=	340	0	0	0	210
A140	Goudplevier	-	=	=	140	0	0	0	3.400
A142	Kievit	-	=	=	8.100	2.500	790	1.400	0
A156	Kemphaan	--	=	=	1.000	0	0	0	0
A156	Grutto	--	=	=	690	70	70	60	0
A160	Wulp	+	=	=	850	360	160	100	230
A162	Tureluur	+	=	=	65	0	0	0	30

Figuur 3.2 Broedgevallen Natura 2000-soorten in 2006-2014. Stippen staan in het juiste gebied, niet op de juiste locatie (gegevens NDFF, augustus 2016).

3.4.4 Voorkomen van niet-broedvogels

Voorkomen in Natura 2000-gebieden

Onder de niet-broedvogels bevinden zich drie soorten viseters: aalscholver, fuut en nonnetje. Deze soorten leven op de wateren binnen het winterbed van de Waal.

De benthosetende watervogels tafeleend en kuifeend rusten overdag op wateren in de uiterwaarden, en foerageren 's nachts op driehoeksmosselen en ander benthos; naar alle waarschijnlijkheid vooral op de rivier.

De slobbeend rust overdag op wateren en foerageert vooral 's nachts op wateren en in de oeverzone. Daarbij zullen de meeste vogels in de uiterwaarden blijven.

De steltlopers wulp, Kievit en grutto foerageren op bodemdieren; vooral in graslanden. Ook vormen de uiterwaarden een belangrijke rust/slaapplaats.

De brandgans, grauwe gans, kolgans, kleine zwaan en wilde zwaan zijn herbivore watervogels. Zij leven vooral van plantaardig materiaal (met name grassen). Zij foerageren in de uiterwaarden en brengen de nacht door op wateren in de uiterwaarden. Een deel van de vogels dat in de uiterwaarden slaapt, foerageert overdag binnendijks.

Krakeend, wintertaling, pijlstaart en meerkoet foerageren overdag op waterplanten, zaden en grazige vegetaties binnen de uiterwaarden; de nacht brengen zij hier ook door. Smienten zijn ook herbivore en rusten overdag op wateren in de uiterwaarden en foerageren in de nacht, zowel in de uiterwaarden als in de binnendijkse gebieden.

Voorkomen in en rond plangebied

De uiterwaard tussen de spoorbrug en de brug de Oversteek maakt deel uit van telgebied RG5111. Dit telgebied bestrijkt de noordelijke oever van de Waal tussen de stadsbrug en de brug bij Ewijk (15 km). Een groot deel van de getelde aantallen vogels is geregistreerd in de uiterwaard bij Oosterhout en die bij kasteel Loenen. Het stukje uiterwaard tussen de spoorbrug en de Oversteek herbergt een beperkt deel van de getelde aantallen.

De waterplas bij Weurt, aan de overzijde van de Waal, is in gebruik als slaapplaats voor een groot aantal ganzen, zwanen en meeuwen. De wateren in de uiterwaard bij Oosterhout worden ook gebruikt als slaapplaats van vooral kolgans en grauwe gans.

Tabel 3.2 Gemiddeld aantal vogels per maand in telgebied RG5111 (2006/07 – 2014/15) (gegevens NDFF).

	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr
Fuut	9	12	20	16	4	6	5	6
Aalscholver	11	24	11	22	9	14	6	9
Kleine zwaan								
Wilde Zwaan						0		
Toendrarietgans						0	0	
Kolgans	1	879	321	2829	1782	1473	3196	328
Grauwe Gans	609	1537	1182	971	975	551	443	381
Brandgans			4	36	119	174	231	50
Bergeend					2	2	4	5
Smient	15	34	230	407	572	524	442	7
Krakeend	13	7	16	9	33	31	10	19
Wintertaling	5	7	31	22	27	42	16	11
Wilde Eend	223	55	127	86	258	228	115	52
Pijlstaart					0	2	2	0
Slobeend		1					2	6
Tafeleend	1	0	7	1	4	36	3	
Kuifeend	142	82	62	29	50	104	57	60
Nonnetje					1	3		
Meerkoet	214	116	156	84	174	187	109	53
Scholekster				0			11	13
Goudplevier								
Kievit	340	70			9	0	36	10
Kemphaan								
Grutto							11	4
Wulp	11	16	9	13	5	36	19	4
Tureluur	0						2	3

4 Effecten op de Rijntakken

4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project

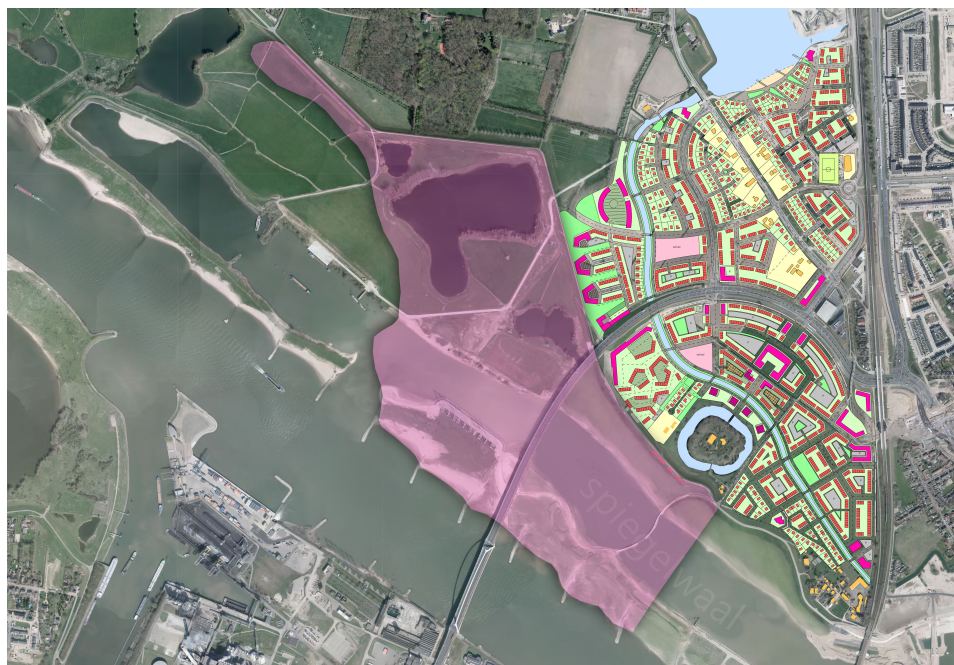
Voor een beoordeling zijn drie factoren van belang:

- een toename van geluidsbelasting als gevolg een toename in activiteiten en verkeer;
- een toename van de uitstoot en depositie van stikstof als gevolg van een toename in activiteiten en verkeer;
- hoge bebouwing op of direct achter de dijk kan aanleiding zijn tot visuele verstoring.

Deze drie factoren kunnen negatieve gevolgen hebben voor flora en fauna in het Natura 2000-gebied Rijntakken.

Hof van Holland, Broodkorf en Woenderskamp zullen in de loop van een aantal jaren worden gerealiseerd. Het maximale effect wordt dus pas aan het einde van de bouw, bij volledige ingebruikname, bereikt. Het vervolg gaat over het effect na realisatie. Tot die tijd is het effect altijd kleiner, zowel in stikstof, geluid, verlichting als hoogbouw. Daarom wordt verder geen aandacht besteed aan het effect van de realisatie-fase.

In de afgelopen tien jaar is de stadsbrug De Oversteek gerealiseerd en in gebruik genomen. Het gebied in de uiterwaarden dat in de toekomst door Hof van Holland c.l. wordt beïnvloed overlapt met het gebied dat door De Oversteek wordt beïnvloed (geluid, visueel, verlichting, figuur 4.1) (zie ook gemeente Nijmegen 2013).

Figuur 4.1 Invloedssfeer van de Oversteek (Gemeente Nijmegen 2013).

4.2 Bepaling van effecten additionele depositie

De regelgeving inzake de programmatische aanpak stikstofdepositie ziet niet op bestemmingsplannen. Jurisprudentie over de vraag of en zo ja op welke wijze bij de totstandkoming en vaststelling van bestemmingsplannen aansluiting kan worden gezocht bij vorenbedoelde regelgeving, laat nog op zich wachten. In het vervolg is daarom een effectbeschrijving en beoordeling opgenomen zoals die voor andere typen plannen en projecten wordt gedaan' en wordt bezien of de stikstofdepositietoename tot significante effecten kan leiden c.q. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied kan aantasten.

Voor de bepaling van effecten van additionele stikstofdepositie is conform de PAS-regelgeving een berekening met Aerius uitgevoerd. In dit model wordt op een gestandaardiseerde wijze de omvang van de additionele depositie berekend en wordt bepaald in hoeverre van aanwezige habitattypen (cf. figuur 3.2) in de omgeving de kritische depositiewaarde wordt overschreden (cf. van Dobben *et al.* 2014).

Blijkens de berekening met Aerius komt in het eerste jaar (2018) van de realisatie op het meest nabij gelegen deel van de Rijntakken 0.00 mol N/ha/jr additionele N-depositie. In het tweede tot en met het vijfde jaar 0,01 mol N/ha/jr en in de laatste vijf jaren 0,02 mol N/ha/jr (bijlage 2).

4.2.1 Effecten op habitattypen

Nabij Hof van Holland ligt een strook Stroomdalgrasland in de uiterwaard langs de Waal. Hier zal op termijn minder dan 0,02 mol N/ha/jr additionele depositie neerslaan. Dit is een hoeveelheid die lager is dan de drempelwaarde die in de PAS methodiek gesteld wordt van 0,05 mol N/ha/jr. Aan de berekende minimale hoeveelheid van 0,02 mol N/ha/jr kunnen geen effecten worden toegedicht. Deze hoeveelheid valt in het niet bij de achtergronddepositie (ongeveer 1.800 mol N/ha/jr) en veroorzaakt daarmee geen meetbaar of waarneembaar effect op de groei van planten en habitattypen.

4.2.2 Effecten op soorten van Bijlage 2 HR

Op basis van de berekende minimale hoeveelheid additionele depositie zijn effecten op soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn uitgesloten. Hun leefgebied is niet gevoelig voor een additionele depositie en het leefgebied zal op geen enkele wijze een meetbaar of waarneembaar effect ondervinden.

4.2.3 Effecten op broedvogels

Op basis van de berekende minimale hoeveelheid additionele depositie zijn effecten op leefgebied van alle relevante broedvogelsoorten uitgesloten.

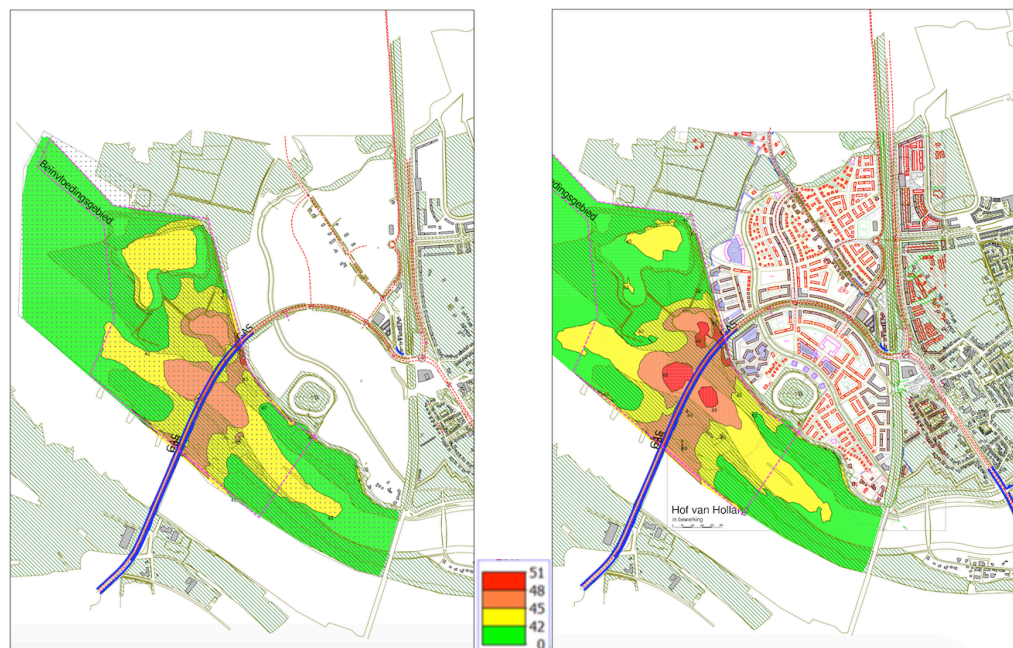
4.2.4 Effecten op niet-broedvogels

Op basis van de berekende minimale hoeveelheid additionele hoeveelheid additionele depositie zijn effecten op leefgebied van alle relevante niet-broedvogelsoorten uitgesloten.

4.3 Bepaling van effecten van een toename in geluidbelasting

Geluid kan een verstorend effect hebben op fauna, in het bijzonder vogels. Bij hogere geluidsbelasting zijn eventuele effecten groter dan bij lagere belasting. Onderzoek langs wegen (Reijnen 1995), spoorwegen (Tulp *et al.* 2020) en luchtverkeer (Lensink *et al.* 2013) heeft laten zien dat effecten vanaf belastingen hoger dan 42 dB(A) kunnen optreden; het eerst onder de meeste gevoelige soorten. Voor minder gevoelige en weinig gevoelige soorten liggen grenswaarden hoger (tot 60 dB(A) of meer). Daarnaast zijn eventuele gevolgen in het broedseizoen groter dan buiten het broedseizoen.

De toename van geluidbelasting die ontwikkeling van Hof van Holland met zich mee zal brengen is berekend met een erkend verkeersmodel (figuur 4.2, bijlage 3). De toename in verkeer van en naar Hof van Holland zal voor een deel via de Oversteek worden afgewikkeld. Dit betekent iets meer geluid op de langs liggende uitwaarden aan de noordzijde van de Waal. De maximale reikwijdte is minder dan een kilometer en de maximale belasting is 48 dB(A) op enkele locaties nabij de brug. De toename als gevolg van verkeer van en naar Hof van Holland bedraagt enkele decibellen.

Figuur 4.1 Geluidbelasting door verkeer op de Oversteek; links huidige situatie en rechts toekomstige situatie met verkeer van en naar Hof van Holland (zie bijlage 3).

De geluidsbelasting in de uiterwaarden die door verkeer in de Waalsprong (waaronder het plangebied) gegenereerd wordt is met name afkomstig van het verkeer over de hoofdontsluiting, de S100 (waaronder de Oversteek.) Deze geluidsbelasting is in beeld gebracht en de effecten daarvan zijn gecompenseerd in de besluitvormingsprocedure van de Oversteek (MER, Passende Beoordeling, Nbwet-vergunning en bestemmingsplan).

Ten opzichte van de indertijd berekende geluidbelasting is het programma van het plandeel Hof van Holland - Woenderskanmp - Broodkorf niet gewijzigd (actualisatie-toets MER Hof van Holland, *in prep.*). Wel is de realisatie later in de tijd komen te liggen door vertragingen in de ontwikkeling van de Waalsprong.

De toename van geluidbelasting die ontwikkeling van Hof van Holland met zich mee zal brengen is berekend met een erkend verkeersmodel (figuur 4.1, bijlage 3). De toename in verkeer van en naar Hof van Holland zal voor een deel via de Oversteek worden afgewikkeld. Dit betekent iets meer geluid op de langs liggende uitwaarden aan de noordzijde van de Waal. De maximale reikwijdte is minder dan een kilometer en de maximale belasting is 48 dB(A) op enkele locaties nabij de brug. De toename als gevolg van verkeer van en naar Hof van Holland bedraagt enkele decibellen ten opzichte van de huidige situatie.

4.3.1 Effecten op habitattypen

Nabij het plangebied ligt stroomdalgrasland. De als zodanig aangemerkte oppervlakte ligt buiten de contour van een toename in geluid (zie figuur 3.2). Een typische soort als graspieper ondervindt daarmee geen effect. Habitattypen zelf zijn niet gevoelig voor geluid. Effecten zijn uitgesloten.

4.3.2 Effecten op soorten van Bijlage 2 HR

De uiterwaarden zijn voor bevers een doorgangsgebied; Deze zullen zich niet door een geringe toename in belasting laten hinderen; de functie doorgangsgebied wordt niet aangetast en het gebruik ervan evenmin. Effecten op de bever zijn uitgesloten.

Meervleermuizen benutten grote wateren om in de donkerperiode te foerageren. De echolocatie van vleermuizen kent andere frequenties dan die van het geluid van verkeer. Daarnaast zijn vleermuizen in staat hun gehoor af te stemmen op hun eigen echolocatie en andere frequenties uit te schakelen. Effecten van een geringe geluidtoename vanaf de oversteek zijn uitgesloten.

4.3.3 Effecten op broedvogels

Nabij de Oversteek liggen geen broedgebieden van broedvogelsoorten waarvoor de Rijntakken zijn aangewezen (figuur 3.3). Daarmee zijn effecten uitgesloten.

4.3.4 Effecten op niet-broedvogels

Nabij de Oversteek liggen geen belangrijke pleisterplaatsen van niet-broedvogelsoorten waarvoor de Rijntakken zijn aangewezen. Daarmee zijn effecten uitgesloten. Daarnaast heeft de brug als bouwwerk een visueel verstorend effect op de gebruiksmogelijkheden van de directe omgeving; geluid voegt hier weinig meer aan toe. Ook is het gebied tussen de Oversteek en de spoorbrug met de aanleg van een voetgangersbrug zeer goed ontsloten voor (dagelijks) recreatief gebruik van de uiterwaarden. Hier voegen enkele decibellen geluid in verstorende zin niets meer aan toe.

4.4 Bepaling van effecten van hoogbouw

Opgaande elementen zoals bomenrijen en hoogbouw kunnen een verstorend effect hebben op soorten die een open landschap prefereren met zicht naar alle zijden. Weidevogels, ganzen en zwanen zijn goede voorbeelden. Deze soorten zullen deze opgaande elementen mijden en bij voorkeur op gepaste afstand blijven; 50-100 m afhankelijk van de soort. Dit leidt er toe dat nabij opgaande elementen de dichtheid van gevoelige soorten lager is.

In de plannen voor Hof van Holland zijn op een aantal locaties nabij de dijk gebouwen van 6-8 verdiepingen hoog gedacht. Dit betekent dat 4-6 verdiepingen boven de hoogte van de dijk uitkomen. In de huidige situatie steekt de dijk al meer dan 7 m boven het bestaande maaiveld van de uiterwaarden uit. Daarnaast kan lichtuitstraling vanuit hoogbouw effect hebben op de geschiktheid van het aanliggende terrein voor broedvogels; de uiterwaarden nabij het plangebied liggen binnen de lichtkoepel van stad en bedrijven van Nijmegen. De huis-, tuin- en keuken-verlichting van hoogbouw (4-6 verdiepingen) aan de andere zijde van de dijk gaat hier niets aan toevoegen.

In het MER Hof van Holland worden de milieueffecten van deze bebouwing in twee varianten onderzocht en beoordeeld. Gezien de hierna volgende conclusies zijn de varianten voor dit onderzoek niet onderscheidend.

4.4.1 Effecten op habitattypen

Habitattypen zijn niet gevoelig voor visuele verstoring. Effecten zijn uitgesloten. De afstand tot het begrensde stroomdalgrasland (figuur 3.2) is te groot (>500m) dat hoogbouw nog een verstorend effect op de typische soort graspieper zou hebben.

4.4.2 Effecten op soorten van Bijlage 2 HR

De uiterwaarden nabij de Hof van Holland zijn voor bevers een doorgangsgebied; Deze zullen zich niet door een hoger gebouw aan de andere zijde van de dijk laten hinderen; de functie doorgangsgebied wordt niet aangetast en het gebruik ervan evenmin. Effecten op de bever zijn uitgesloten.

Meervleermuizen benutten grote wateren om in de donkerperiode te foerageren. Door verlichting van de publieke ruimte te beperken zal nauwelijks lichtvervuiling van de uiterwaard optreden. Effecten op de meervleermuis zijn uitgesloten.

4.4.3 Effecten op broedvogels

In de uiterwaarden nabij het plangebied liggen geen broedgebieden van broedvogelsoorten waarvoor de Rijntakken zijn aangewezen (figuur 3.3). Daarmee zijn effecten uitgesloten. Daarnaast zijn de dijk en de Oversteek door hun hoogte al een visuele verstoring die er voor zorgt dat soorten van open landschappen enige afstand houden. Hogere bouwwerken aan de andere zijde van de dijk voegen hier niets aan toe. Effecten (visueel, verlichting) van hoogbouw aan de andere zijde van de dijk zijn daarmee uitgesloten.

4.4.4 Effecten op niet-broedvogels

Nabij het plangebied liggen in dit deel van de Rijntakken geen belangrijke pleisterplaatsen van niet-broedvogelsoorten waarvoor de Rijntakken zijn aangewezen. Daarmee zijn effecten uitgesloten. Daarnaast zijn de Oversteek en de dijk door hun hoogte al een visuele verstoring. Hogere bouwwerken aan de andere zijde van de dijk voegen hier niets aan toe. Effecten (visueel, verlichting) van hoogbouw aan de andere zijde van de dijk zijn daarmee uitgesloten.

4.5 Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen voor additionele stikstofdepositie, geluidbelasting en visuele verstoring door bebouwing zijn niet aan de orde.

4.6 Cumulatieve effecten

Omdat er geen effecten zijn, is het niet nodig cumulatieve effecten nader te onderzoeken.

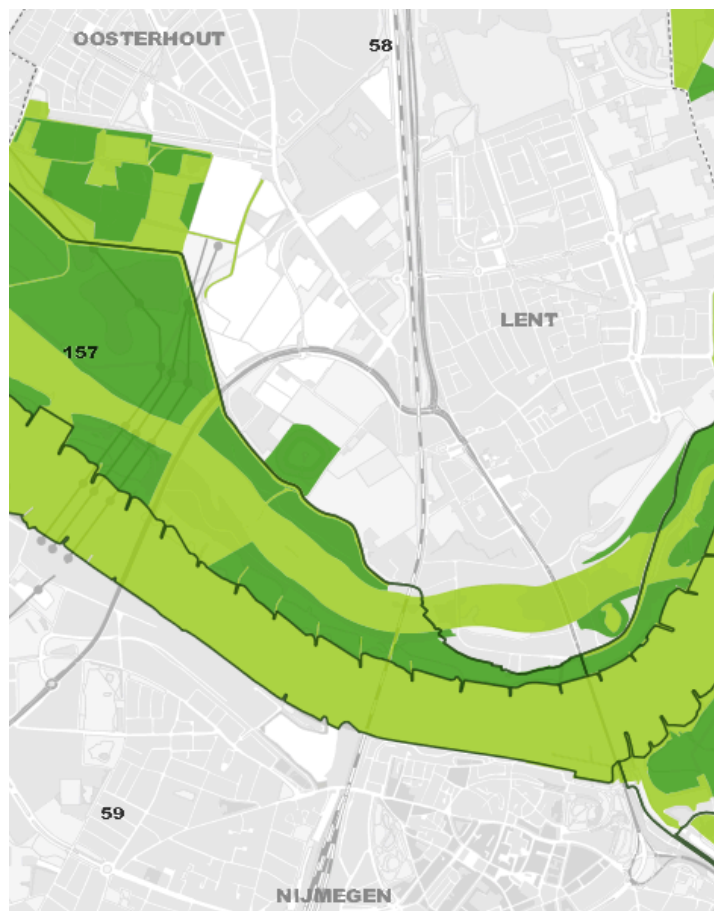
4.7 Significantie van effecten

Omdat er geen effecten zijn, is met zekerheid uitgesloten dat significante effecten optreden.

5 'Nee, tenzij'-toets NNN

5.1 Aanpak 'nee, tenzij'-toets NNN

Het plangebied ligt tegen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan. Het Natura 2000-gebied de Rijntakken maakt deel uit van het NNN, alsook het binnen het plangebied gelegen Fort Lent. Het ruimtelijke beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in het NNN het 'nee, tenzij'-regime. Als een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-toets met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden (zie 'Spelregels EHS', ministerie van LNV, 2007).

Figuur 7.1 Het NNN in en rond het plangebied Hof van Holland.

Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN is niet toegestaan, tenzij:

- er sprake is van redenen van groot openbaar belang;

- er geen alternatieven zijn:
- de resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd.

De nee, tenzij-toets in de voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- wat zijn de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN ter plaatse van de ingreep? Hieronder vallen ook de beheertypen (natuurdoeltypen).
- welke effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS heeft de ingreep?
- zijn deze effecten als *significant* te kwalificeren?
- hoe kunnen de effecten worden gemitigeerd of gecompenseerd?

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn of worden omschreven in het Natuurbeheerplan 2017 (Provincie Gelderland 2016). De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde. De natuurdoelen worden (vaak per perceel) gespecificeerd als natuurdoeltype of beheertype.

5.2 Wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN

De wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN in de provincie Gelderland zijn vastgelegd in het natuurbeheerplan Gelderland (ontwerp 2017). Voor deze toets is het volgende van belang.

Het Fort Lent is aangeduid als een Fortterrein (L02.01)

Tot het beheertype Fortterrein behoren de stelsels van wallen, beplanting en terreinen inclusief de gracht, met uitzondering van de gebouwen van het fort. Het gaat hierbij vrijwel altijd om 19e en vroeg 20e eeuwse complexen. De aanwezige historische beplanting, vaak knotbomen en meidoornhagen, worden periodiek afgezet. Deze maken onderdeel van fortterrein en vallen niet apart als landschapselement onder de beheertypen Houtwal, Struweelhaag, Knotboom, Elzensingel of Knip- en scheerheg. Het grazige gedeelte van het fortterrein wordt niet apart als beheertype Kruiden- en faunarijk grasland onderscheiden, maar is onderdeel van het beheertype Fortterrein.

Direct langs de Waal ligt nabij Hof van Holland (tussen de Spoorbrug en de Oversteek een strook grasland die tot Kruiden- en faunarijk grasland wordt gerekend (L12.02). Deze strook kent vooral een zandige ondergrond. Kruiden- en faunarijk grasland omvat graslanden die kruidenrijk zijn, maar niet tot de schraallanden, vochtig hooiland, zilt grasland en overstromingsgrasland of glanshaverhooiland behoren. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; onder meer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Diverse soorten ruigte en

struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt meestal extensief beweid of gehoid en niet of slechts licht bemest.

Daarnaast zijn voor de uiterwaarden tussen Lent en Echteld kernkwaliteiten geformuleerd en ontwikkeldoelen.

Kernkwaliteiten deelgebied Lent-Echteld (157)

1. Dynamische rivier met actieve geologische en geomorfologische processen, water-, sediment- en diasporetransport en ecologisch kerngebied (Natura 2000-gebied) én verbinding tussen Midden-Europa en de Noordzeekust
2. noordoever Waal met variabel, grotendeels agrarisch, maar ook industrieel cultuurlandschap en kleine natuurcomplexen, grotendeels vormgegeven door klei- en zandwinning; klein kronkelwaardcomplex bij Hien is bewaard gebleven, ook relatief natuurlijke uiterwaarden bij Loenen en Ochten
3. waarden voor weidevogels, water- en moerasvogels, vleermuizen, amfibieën, vissen en bever
4. leefgebied steenuil
5. leefgebied kamsalamander
6. plaatselijk kleinschalige landschappen met strangen, hagen en singels, knotwilgen en ooibos
7. cultuurhistorische waarden van de uiterwaarden, oude kavelpatronen, doorbraakkolken, waterstaatswerken (kades en sluisjes), kleiwinningen onbebouwdheid van de uiterwaarden (enkele boerderijen en (steen)fabrieken)
8. rust, ruimte en donkerte m.u.v. de omgeving van stedelijke gebieden
9. abiotiek: aardkundige waarden (o.m. reliëf van oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen), kwel, bodem ecosysteemdiensten: recreatie, wateropvang en -afvoer
10. alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied

De volgende ontwikkeldoelen zijn voor deelgebied Lent-Echteld (157) benoemd voor zowel het GNN als de GO

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN en GO

1. Ontwikkeling stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden
2. ontwikkeling water- en oeverhabitats
3. ontwikkeling hard- en zachthoutooibossen
4. ontwikkeling moerassen, ruigteranden en laag gelegen bloemrijke graslanden ontwikkelen weidevogelpopulaties
5. ontwikkeling populaties van water-, oever- en moerasvogels; behoud foerageergebied voor ganzen, zwanen en smienten
6. ontwikkelen biotopen voor vlinders, reptielen, amfibieën, w.o. kamsalamander en vissen
7. ontwikkeling populatie bevers (en otters)
8. ontwikkeling coulissenlandschap met strangen, knotwilgenrijen en meidoornhagen (evenwijdig aan de stroom) met lokaal doorzichten op de

rivier, dorpen en steden behoud relie□f oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen

5.3 Effecten op het NNN

Effecten op het functioneren van het NNN zijn niet te verwachten. De wezenlijke waarden en kenmerken worden niet aangetast.

Het Fort Lent is in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer. In het bestemmingsplan is het Fort Lent als historisch gebied opgenomen waarbij de bestemming en de onderliggende regelementen zijn gericht op behoud van de historische locatie (wel wordt een beperkte horecafunctie toegevoegd aan de bestaande woonfunctie). Daarnaast is het beheer van het gebied gericht op behoud (en ontwikkeling) van de (grasland)vegetaties die kenmerkend zijn voor het rivierengebied. Eventuele effecten van stikstofdepositie zijn door het gehanteerde mairegime uitgesloten.

In de uiterwaarden en in Fort Lent (en op de flora en fauna in deze gebieden) kunnen in principe effecten van additionele depositie op vegetaties en leefgebieden worden verwacht; alsook van verstoring als gevolg van een toename in geluid belasting. In hoofdstuk 4 zijn effecten van depositie, geluid en verlichting beschreven; zulks in relatie tot de doelen Natura 2000. Effecten (van bestemmingsplan Hof van Holland) van stikstofdepositie, geluid en verlichting op de nabij gelegen Natura 2000-gebieden zijn afwezig. Daarmee zijn effecten ook uitgesloten op soorten en hun leefgebieden die van belang zijn in het NNN. In het vervolg wordt een en ander samengevat met als oogmerk de gevolgen voor kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen voor de uiterwaarden op een rij te zetten (deelgebied 157, zie www.gelderland.nl).

Toetsing kernkwaliteiten uiterwaarden (deelgebied 157 Lent – Echteld)

nr	beschrijving	effect
1	Dynamische rivier met actieve geologische en geomorfologische processen, water-, sediment- en diasporetransport en ecologisch kerngebied (Natura 2000-gebied) én verbinding tussen Midden-Europa en de Noordzeekust; wordt niet beïnvloed	geen
2	noordoever Waal met variabel, grotendeels agrarisch, maar ook industrieel cultuurlandschap en kleine natuurcomplexen, grotendeels vormgegeven door klei- en zandwinning; klein kronkelwaardcomplex bij Hien is bewaard gebleven, ook relatief natuurlijke uiterwaarden bij Loenen en Ochten; wordt niet beïnvloed	geen
3	waarden voor weidevogels, water- en moerasvogels, vleermuizen, amfibieën, vissen en bever; worden niet aangeast	geen
4	leefgebied steenuil, (soort komt niet voor!)	geen
5	leefgebied kamsalamander; soort komt niet in omgeving plangebied voor	geen
6	plaatselijk kleinschalige landschappen met strangen, hagen en singels, knotwilgen en ooibos; blijven aanwezig	geen
7	cultuurhistorische waarden van de uiterwaarden, oude kavelpatronen, doorbraakkolken, waterstaatswerken (kades en sluisjes), kleiwinningen onbebouwdheid van de uiterwaarden (enkele boerderijen en (steen)fabrieken); blijven aanwezig	geen
8	rust, ruimte en donkerte m.u.v. de omgeving van stedelijke gebieden; binnen context van gestelde geen verandering	geen
9	abiotiek: aardkundige waarden (o.m. reliëf van oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen), kwel, bodem ecosysteemdiensten: recreatie, wateropvang en -afvoer; geen invloed van plan	geen
10	alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied; geen effecten	geen

Toetsing ontwikkeldoelen deelgebied 157 Lent – Echteld.

nr	beschrijving	effect
1	Ontwikkeling stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden onverminderd mogelijk	geen
2	ontwikkeling water- en oeverhabitats onverminderd mogelijk	geen
3	ontwikkeling hard- en zachthoutooibossen onverminderd mogelijk	geen
4	ontwikkeling moerassen, ruigteranden en laag gelegen bloemrijke graslanden onverminderd mogelijk	geen
5	ontwikkeling populaties van water-, oever- en moerasvogels; behoud foerageergebied voor ganzen, zwanen en smienten onverminderd mogelijk	geen
6	ontwikkelen biotopen voor vlinders, reptielen, amfibieën, w.o. kamsalamander en vissen onverminderd mogelijk	geen
7	ontwikkeling populatie bevers (en otters) onverminderd mogelijk	geen
8	ontwikkeling coulissenlandschap met strangen, knotwilgenrijen en meidoornhagen (evenwijdig aan de stroom) met lokaal doorzichten op de rivier, dorpen en steden behoud reliëf oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen onverminderd mogelijk	geen

6 Conclusies en aanbevelingen

Natuurbeschermingswet 1998

Negatieve effecten op De Rijntakken (deelgebieden Uiterwaarden Waal en Gelderse Poort) als gevolg van de realisatie van Hof van Holland zijn uitgesloten.

NNN

Aantasting van wezenlijke kenmerken van het NNN beschouwd op landschapsniveau worden niet aangetast. De kernkwaliteiten en de ontwikkeldoelen van de uiterwaarden (als onderdeel van GNN en GO) nabij het plangebied zijn niet in het geding.

Mitigatie

Zowel uit de Natuurbeschermingswet 1998 als uit de EHS vloeien verplichtingen voort om effecten te mitigeren; dit is niet aan de orde.

7 Literatuur

- Emond D., J.A. Inberg & L.S.A. Anema 2013. Monitoringsverslag Bemmelse Waard T4. Rapportage in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Rapportnr. 13-022. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Emond D. & R. Lensink 2015. Natuurtoets bestemmingsplan Herinrichting Bemmelse Waard; toetsing in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en het Natuurnetwerk Nederland. Rapport 11-191, Bureau Waardenburg, Culemborg.
- van Dobben H.F., R. Bobbink, D. Bal & A. van Hinsberg 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Rapport 2397, Alterra, Wageningen.
- Gemeente Nijmegen 2011. Ruimte voor de Waal – Nijmegen; Passende Beoordeling dijkeruglegging Lent; toets aan de Natuurbeschermingswet. Rapport Gemeente Nijmegen, Nijmegen.
- Gemeente Nijmegen 2013. Inrichtingsplan Oosterhoutse Waarden; passende beoordeling. Rapport Oranjewoud - RHDHV – Stroming, Nijmegen.
- Gemeente Nijmegen 2016. Ambitiedocument Hof van Holland maart 2016. rapport Gemeente Nijmegen, Nijmegen.
- Lensink R. , K.L. Krijgsveld & P.W. van Horssen 2012. Versturende effecten van groot vliegverkeer op broedvogels; onderzoek op basis van bestaande gegevens verzameld rond de luchthaven Schiphol en op militaire vliegvelden. Rapport 11-101, Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Limpens, H.J.G.A., 2005. Vleermuizen in de Gelderse Poort. Een onderzoek naar het voorkomen en landschapsgebruik van vleermuizen in het rivierenlandschap van de Gelderse Poort. VZZ rapport 2005.25. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.
- Majoor F., V. de Boer & J. van Diermen 2008. Broedvogels in de Gelderse Poort in 2007. Trends vanaf 1990 en recente ontwikkelingen 2002-2007. SOVON-inventarisatierapport 2008/03. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Reijnen M.J.S.M. 1996. Effects from road traffic on breeding-bird populations. PhD, University of Leiden, Leiden.
- RHDHV - Gemeente Nijmegen 2016. Actualisatietoets MER Waalsprong. Rapport, RHDHV, Nijmegen.
- Tulp I., M.J.S.M. Reijnen, C.J.F. ter Braak, E. Waterman, P.J.M. Bergers, S. Dirksen, R.P.H. Snep & W. Nieuwenhuizen, 2002. Effecten van treinverkeer op dichtheden van weidevogels. Rapport 02-034. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Spikmans, F. 2011. Kamsalamander in riviereengebied Gelderland. Onderzoek naar migratie van amfibieën op dijktrajecten. Rapport, Stichting RAVON, Nijmegen.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden de wettelijke kaders voor ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen beschreven. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepaalt de procedures bij ruimtelijke ingrepen (§ 1.4). De regels voor de Natuurnetwerk Nederland / Ecologische Hoofdstructuur zijn opgenomen in het Barro (§ 1.5). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.6).

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden. Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels, AmvB art. 75³).

³ Voor soortenlijsten zie: *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. 23 februari 2005.

Per 1 januari 2017 wordt de Wet natuurbescherming van kracht. Onder deze wet vervallen de beschermingsregimes uit het vrijstellingen besluit. De provincies kunnen vrijstellingen verlenen. Bij het opstellen van dit rapport was niet bekend voor welke soorten een vrijstelling zal gelden.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn⁴.

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling van verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verleend op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang, van het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna.

Vogels

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond⁵.

Dat betekent dat alle activiteiten die leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁶.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

⁴ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

⁵ Zie vorige voetnoot.

⁶ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermd vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in of bij wet genoemd belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de verblijfplaatsen van dieren steeds kunnen blijven functioneren. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) heeft tot doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De belangrijkste zijn Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten.

Beheerplan

Beheerplan van Natura 2000-gebieden

Artikel 19a lid 1: Gedeputeerde staten stellen voor een gebied een beheerplan vast waarin wordt beschreven welke instandhoudingsmaatregelen getroffen dienen te worden en op welke wijze. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.

lid 3: Tot de inhoud van een beheerplan behoren ten minste

- a. een beschrijving van de beoogde resultaten met het oog op het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding in het aangewezen gebied mede in samenhang met het bestaande gebruik in dat gebied en, voor zover relevant voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling, daarbuiten
- b. een overzicht op hoofdlijnen van de noodzakelijke maatregelen met het oog op de onder a bedoelde resultaten.

lid 10: Voor zover er in een beheerplan projecten worden opgenomen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, wordt het beheerplan eerst vastgesteld nadat gedeputeerde staten een passende beoordeling hebben gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied, en is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.

Habitattoets voor activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden

In de habitattoets dient onderzocht te worden of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, negatieve effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. In beginsel dient dit plaats te vinden door middel van een passende beoordeling. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een oriëntatiefase – soms ook wel ‘voortoets’ genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in grote lijnen identiek. De oriëntatiefase kan leiden tot de conclusie dat een passende beoordeling noodzakelijk is als significante

effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In de passende beoordeling kan aanvullend onderzoek uitgevoerd worden, er kunnen in de passende beoordeling ook mitigerende maatregelen opgenomen worden die er voor zorgen dat significante effecten met zekerheid zijn uit te sluiten.

In een 'oriëntatiefase' of 'passende beoordeling' worden de effecten apart en in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten') beoordeeld. In de oriëntatiefase dient de beoordeling plaats te vinden zonder de mitigerende maatregelen mee te wegen, al kan het zinvol zijn de mitigatiemogelijkheden vast in beeld te brengen.

De toetsen kunnen de volgende uitkomsten hebben.

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er is geen vergunning op grond van de NBwet nodig en evenmin aanvullende maatregelen. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten*. Voor activiteiten die (mogelijk) een significant hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een "passende beoordeling" en na het doorlopen van de ADC-toets (zie Bijlage 1). Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- Er zijn (mogelijk) *wel effecten*, maar die zijn beperkt en zeker niet significant, bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

Het verdient altijd aanbeveling de uitkomsten van de toets met het bevoegd gezag te bespreken.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten mag een vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Habitattoets: de toetsing van projecten en plannen volgens de Nbwet (verkort)

Artikel 19d, lid1: Het is verboden zonder vergunning (...) projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling (...) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e: [Het bevoegd gezag] houdt bij het verlenen van een vergunning rekening
a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, kan hebben voor een Natura 2000-gebied;
b. met een vastgesteld beheerplan, en

c. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Artikel 19f, lid 1: Voor projecten die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, lid 1: Indien een passende beoordeling is voorgeschreven kan een vergunning slechts worden verleend indien [het bevoegd gezag] zich op grond van de passende beoordeling ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.

lid 2: Bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project kan [het bevoegd gezag] ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar geen prioritair type natuurlijke habitat of prioritaire soort voorkomt, een vergunning voor het realiseren van het desbetreffende project slechts verlenen om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.

lid 3: Ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort voorkomt, kan [het bevoegd gezag] bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project of andere handeling een vergunning slechts verlenen:

a. op argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijke gunstige effecten of

b. na advies van de Commissie van de Europese Gemeenschappen om andere dwingende redenen van groot openbaar belang.

Artikel 19h, lid 1: Indien een vergunning om dwingende redenen van groot openbaar belang wordt verleend voor projecten, waarvan niet met zekerheid vaststaat dat die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantasten, verbindt [het bevoegd gezag] aan die vergunning in ieder geval het voorschrift inhoudende de verplichting compenserende maatregelen te treffen.

N.B. Het bevoegd gezag is meestal gedeputeerde staten van plaats waar het project plaatsvindt, maar soms is dat de minister van EZ.

Artikel 19j, lid 1: Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstrend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen rekening

a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en

b. met het voor dat gebied vastgestelde beheerplan.

lid 2: Voor plannen, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling.

Cumulatieve effecten

In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht. Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project/plan. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project/plan en de andere projecten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit. In de Leidraad bepaling Significantie wordt het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.⁷

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag. Bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied heeft, kan zonder vergunning worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig.

Artikel 19d, lid 2: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen, waaronder bestaand gebruik, alsmede de wijzigingen daarvan, overeenkomstig een beheerplan.

lid 4: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op bestaand gebruik, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

Beschermde natuurmonumenten

Het is niet toegestaan (zonder vergunning) handelingen te verrichten die het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarde van beschermde natuurmonumenten aantasten. De toetsing voor beschermde natuurmonumenten is tamelijk licht. Er hoeft bijvoorbeeld geen sprake te zijn van een (dwingende) reden van groot openbaar belang, er is geen verplichte alternatievenafweging en geen compensatieplicht.

Dit lichte toetsingskader is ook van toepassing op de zogenaamde "oude doelen", de doelen op het gebied van natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis van (voormalige) staats- en beschermde natuurmonumenten, die zijn opgegaan in de nieuwe Natura 2000-gebieden.

Zorgplicht

Artikel 19i legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te

⁷ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritair projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt dat een toename (op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding) kleiner dan 0,05 mol N/ha/jr verwaar-loosbaar klein is, een toename van 0,05-1,0 mol N/ha/jr zal bij het bevoegd gezag gemeld moeten worden, waarbij deze wordt opgenomen in de registratie van kleine projecten. Alleen een toename van meer dan 1,0 mol N/ha/jr vraagt om een uitgebreid oordeel, en noopt tot aanvragen vergunning Natuurbeschermingswet.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden "aangehaakt" bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: minister van EZ; Nbwet: Gedeputeerde Staten of minister van EZ) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.5 Natuurnetwerk Nederland en Barro

Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de NNN is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de NNN. Op plannen, projecten of handelingen binnen de NNN is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Vanaf 1 oktober 2012 is het nee, tenzij-regime vastgelegd in het Besluit algemene regelingen ruimtelijke ordening, kortweg Barro.

Het Barro bepaalt dat provincies de (begrenzing van de) NNN moeten vastleggen in een provinciale verordening. In die verordening worden regels gesteld omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van de NNN

De provincies moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN vastleggen. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden vaak per perceel in natuurdoeltypen of beheertypen vastgelegd.

Het Barro bepaalt in art. 2.10.4 de voorwaarden waaronder plannen kunnen worden toegestaan, die (per saldo) leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of een significante vermindering van de oppervlakte of de samenhang van de NNN:

- er is sprake van een groot openbaar belang (waaronder in ieder geval worden gerekend: de veiligheid, de hoofdinfrastructuur, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas),
- er zijn geen reële andere mogelijkheden, en
- de negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

De begrenzing kan alleen worden gewijzigd voor zover op basis van een ecologische onderbouwing is vastgesteld dat:

1. de wijziging leidt tot een verbetering van de samenhang van de NNN of tot een betere inpassing van de NNN in de planologische omgeving, en
2. ten minste de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van de NNN in het desbetreffende gebied worden behouden; of
3. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling voor zover:
  - de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de NNN als gevolg van de ontwikkeling beperkt is;
  - de voorgenomen wijziging leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de NNN in het desbetreffende gebied;
  - de voorgenomen wijziging ertoe niet leidt dat de oppervlakte van de NNN afneemt;

- de voorgenomen wijziging zorgvuldig is onderbouwd, waarbij blijkend uit de bij het bestemmingsplan behorende toelichting in ieder geval alternatieven zijn afgewogen, en
- maatregelen worden genomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing borgen.

In principe wordt de eventuele compensatieopgave buiten de NNN gerealiseerd. De compensatie hoeft niet in de nabijheid van de ingreep plaats te vinden en hoeft ook niet in hetzelfde natuurtype te worden uitgevoerd. Het gaat erom dat de positieve ecologische effecten van realisatie van de compensatie op de NNN (in natuurkwaliteit, oppervlakte of ruimtelijke samenhang) gelijkwaardig zijn aan de negatieve effecten van de ingreep in de NNN. Realisatie van de compensatie in de NNN is mogelijk, bijvoorbeeld als dat kan leiden tot een versnelling van de realisatie van de NNN. Voorwaarde daarbij is dat er door middel van een herbegrenzing tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de omvang van de NNN niet afneemt.

1.6 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

Literatuur

Ministerie van I&M, 2012. Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang, Stb 388 (2012).

Ministerie van LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV & IPO, 2007. Spelregels EHS. Ministerie van LNV/IPO, Den Haag.

www.wetten.nl.

omgevingsvergunning.vrom.nl/

www.vrom.nl/pagina.html?id=3410 (nota ruimte)

Steunpunt Natura 2000 (2010). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdocument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Steunpunt Natura 2000 (2008). Aanvulling op 'Toepassing begrippenkader Nb-wet '98' • Bestaand gebruik • Externe Werking. Intern werkdocument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Bijlage 2 Berekening Aeries

los bijgevoegd.

Bijlage 3 Geluid

Geluid in relatie tot Natura 2000

Onderzoek ten behoeve van de MER en Passende Beoordeling bestemmingsplannen Hof van
Holland Woenderskamp Broodkorf (Nijmegen)

Onderzoek ten behoeve van de MER en Passende Beoordeling bestemmingsplannen Hof van
Holland (Nijmegen)
Gemeente Nijmegen
Afdeling Ruimtelijke ontwikkeling/Afdeling Leefomgevingskwaliteit
September 2016

1 Inleiding

In dit onderzoek wordt in beeld gebracht wat de geluidsbijdrage van verkeer is vanuit het plangebied Hof van Holland-Woenderskamp-Broodkorf op de beschermde natuur in de uiterwaarden van de Waal, waar dit ontwikkelingsgebied aan grenst.

Hierin wordt aansluiting gezocht bij al eerder uitgevoerde onderzoeken en Passende Beoordeling van eerdere ontwikkelingsprojecten in het gebied.

2 Voorgeschiedenis

In 2004-2006 is het MER Stadsbrug gemaakt ten behoeve van de ontwikkeling van de verkeersverbinding Stadsbrug de Oversteek. Deze brug ontsluit het ontwikkelingsgebied de Waalsprong naar de bestaande stad ten zuiden van de Waal.

Het ontwikkelingsgebied Hof van Holland-Woenderskamp-Broodkorf is onderdeel van deze ontwikkeling.

In het MER werd onder meer de geluidsbelasting op de uiterwaarden (situatie 2004) vergeleken met de toekomstige situatie waarin de Waalsprong volledig ontwikkeld zou zijn (situatie 2020)

Uit het MER Stadsbrug volgde hieruit de noodzaak natuurcompensatie uit te voeren. Het te compenseren gebied is aangegeven met een roze contour en de aanduiding beïnvloedingsgebied. (bron Passende beoordeling vergunning Natuurbeschermingswet Stadsbrug Nijmegen, Gosewien van Eck, Tauw, 29 mei 2008).

Figuur 1 Figuur 1: beïnvloedingsgebied Stadsbrug de Oversteek. (bron: Passende beoordeling vergunning Natuurbeschermingswet Stadsbrug Nijmegen, Gosewien van Eck, Tauw, 29 mei 2008)

Ten opzichte van het gebied ten oosten van het door de roze contour aangegeven uiterwaardengebied richting spoorbrug werd geconcludeerd dat “door de hoge geluidbelasting die momenteel aanwezig is nabij de spoorbrug, is het gebied ten oosten van de Stadsbrug

sterk verstoord en kan worden aangenomen dat leefgebied voor soorten, waarvoor de Speciale beschermingszone is ingesteld, hier niet of zeer beperkt aanwezig is.” (MER Stadsbrug 2004, bijlagenrapport ecologie, pag 28). In deze situatie is geen verandering gekomen.

Na uitvoering van het MER Stadsbrug is het project Ruimte voor de Waal gestart. Door de aanleg van de nevengeul is de geluidssituatie in de uiterwaarden veranderd; water weerkaatst geluid beter dan een begroeid oppervlak. In het model (zie fig. 3 en 3) komt dit tot uitdrukking door de uitbuiking van de gele contouren ter hoogte van de nevengeul (Spiegelwaal).

In het MER Ruimte voor de Waal is deze toegenomen geluidsbelasting beschreven (MER Ruimte voor de Waal – Nijmegen, Achtergrondrapport Geluid, p26 e.v.: 5.3 Geluidverstoring EHS en Natura 2000-gebieden) en in de Passende Beoordeling meegewogen (MER Ruimte voor de Waal – Nijmegen, Passende beoordeling Dijkteruglegging Lent, p69 e.v.: 5.5 Verstoring door verkeer).

In de Passende Beoordeling voor de ontwikkeling van de Oosterhoutse waarden is de verandering van biotopen en gebiedsvormen ten westen van de Stadsbrug de Oversteek (de blauwe lijn in de kaarten) beschreven en beoordeeld. (Inrichtingsplan Oosterhoutse Waarden Passende beoordeling, 11 juni 2013)

3 Resultaten onderzoek

Ten opzichte van de in 2004 ontwikkeling heeft de Waalsprong, mede door de financiële crisis van 2008, vertraging opgelopen. De indertijd in 2020 geplande volledige invulling van het bouwprogramma van de Waalsprong zal naar huidige inzichten pas in 2025 plaatsvinden.

In het MER Hof van Holland-Woenderskamp-Broodkorf wordt de stedelijke ontwikkeling van dit gebied beschouwd met twee ontwikkelingsmodellen in de Dijkzone.

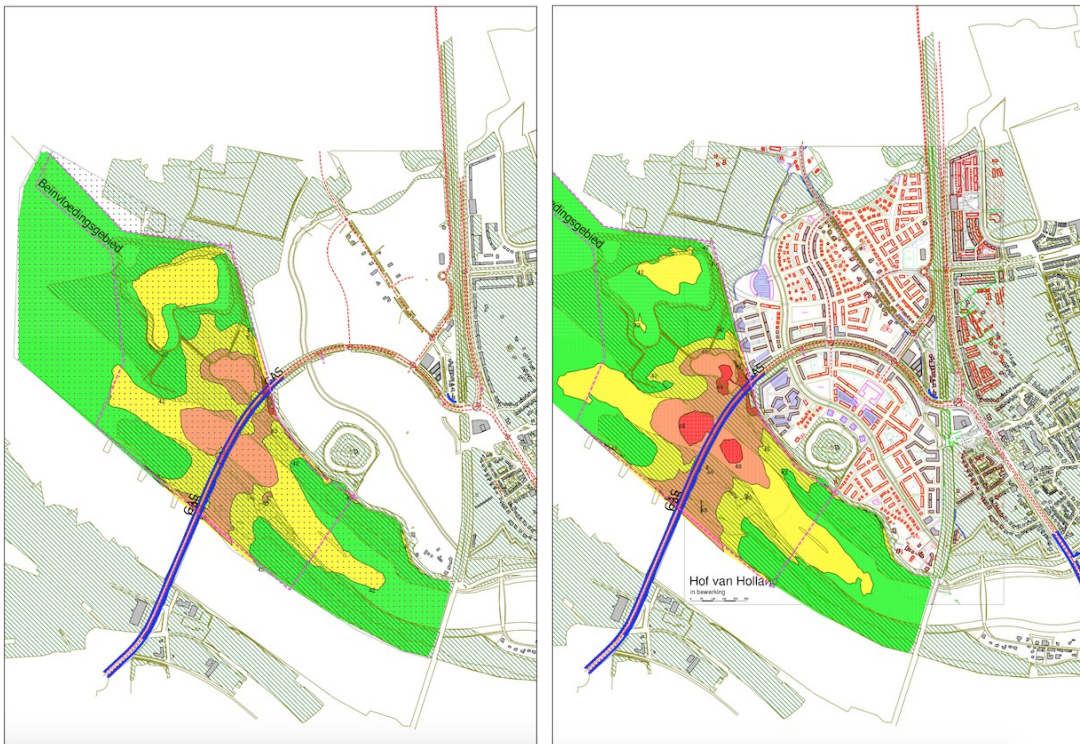
Figuur 2 Invloedsfeer van de Oversteek en alternatief Klimaatdijk

Het plan Klimaatdijk is als worst case benadering gekozen omdat in dit plan 300 woningen meer gerealiseerd worden en de bebouwing dichter tot aan de dijk gerealiseerd wordt. Voor de geluidseffecten zijn deze twee plannen op dit detailniveau niet onderscheidend.

In onderstaande figuren is de geluidsbelasting door alle 50km wegen op de omringende uiterwaarden van Hof van Holland gepresenteerd. Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van het recente

verkeersmilieumodel (2015-2025) van Goudappel-Coffeng. Om de resultaten vergelijkbaar te maken met de onderzoeksresultaten van het MER Stadsbrug 2004-2006 is aangesloten bij de in dit MER gebruikte methodiek (zie MER Stadsbrug 2004, bijlagenrapport ecologie, hst 3.1.2).

Uitgangspunt bij de beoordeling van de geluidsbelasting is dat verstoring optreedt bij geluidsbelastingen boven de 42 dB(A), de niet-groene gebieden in figuur 3 en 4.

Figuur 3 en 4: Geluidbelasting door verkeer op de Oversteek; links huidige situatie en rechts toekomstige situatie met verkeer van en naar Hof van Holland, roze lijnen het beïnvloedingsgebied uit het MER Stadsbrug.

In de kaarten is links de huidige situatie (verkeersmodel 2015) gepresenteerd en rechts de situatie na uitvoering van het Plan Hof van Holland (verkeersmodel 2025). Het betreft hier qua verkeer de autonome ontwikkeling inclusief alle andere ontwikkelingen in Nijmegen Noord, inclusief Hof van Holland. De situatie met alleen de ontwikkeling van Hof van Holland in het huidige verkeer ingevoerd wordt niet gepresenteerd omdat deze niet in dit verkeersmodel te isoleren is. In dit opzicht is hier sprake van een worst case benadering, de bijdrage van Hof van Holland aan het verkeer over de brug bedraagt circa 12.000 van de 33.000 motorvoertuigen.

Ten opzicht van de huidige situatie valt op dat de geluidsbelasting in het beïnvloedingsgebied nabij de brug toeneemt (gevolg van hogere verkeersintensiteiten) maar verderop gelegen gelijk blijft of afneemt. Dit is een gevolg van de afschermdende werking van de bebouwing langs de hoofdontsluiting Oversteek-Graaf Allard Singel. Er is nog geen definitief stedenbouwkundig plan. In de beoordeling kan daarom wel van afscherming uitgegaan worden, maar de mate van afscherming kan zowel in positieve als negatieve zin veranderen ten opzichte van de gepresenteerde situatie.

Ten opzichte van de in het MER Stadsbrug en MER Ruimte voor de Waal gepresenteerde geluidsbelastingen kan geconcludeerd worden dat de geluidsbelasting niet wezenlijk veranderd.

4 Conclusie

De geluidbelasting vanuit het plangebied, zoals die met de huidige verkeersmodellen voorspeld wordt, wijkt niet af van de in eerdere procedures beschreven geluidsbelasting.

5 Literatuur

Inrichtingsplan Oosterhoutse Waarden, Passende beoordeling, RHDHV, 11 juni 2013

Passende beoordeling vergunning Natuurbeschermingswet Stadsbrug Nijmegen, Gosewien van Eck, Tauw, 29 mei 2008

MER Ruimte voor de Waal, RHDHV, 2010

MER Ruimte voor de Waal – Nijmegen, Passende beoordeling Dijkteruglegging Lent

MER Ruimte voor de Waal – Nijmegen, Achtergrondrapport Geluid

MER Stadsbrug, Tauw 2004-2006

MER Stadsbrug 2004, bijlagenrapport ecologie

Omslagfoto:

Het ontwikkelgebied Hof van Holland gezien vanuit het noorden. Met de dijk, nevengeul uit het project Ruimte voor de Waal en de stadsbrug de Oversteek.

Foto Ultsje van Gorcum mei 2016